СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ.

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XLII. Ч. 13. Джерзи Сіті, Н. Дж., вівторок, 16 січня, 1934. — VOL. XLII. No. 13. Jersey City, N. J., Tuesday, January 16, 1934. THREE CENTS.

УРЯД ЗБИРАЄТЬСЯ ЗАБРАТИ ВСЕ ЗОЛОТО

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт відбув із секретарем скарбу, з демократичними й републиканськими лідерами обох палат конгресу та членами монетарних комітетів конференції в справі нового важного кроку уряду в монетарній справі.

На конференціях дискутовано способи перебрання на федеральний скарб титулу й посідання всього монетарного золота в краю та привернення золотої вартости доляра.

НОВА ЗМІНА НА КУБІ.

ГАВАНА. — На Кубі зайшла нова зміна, яка рівняється революції. Президент Ґрав Сан Мартін уступив з уряду президента. Що його заставило це зробити, покищо не зовсім ясно. Здається, його усунула нова військова революція.

Провідником нового уряду стає Антоніо Ґітерас, секретар внутрішніх справ у кабінеті Ґрав Сан Мартіна.

Переворот зроблено тихо. Пресі не дано про нього ніяких офіціяльних відомостей.

НОВИЙ ВУГЛЕВИЙ СТРАЙК ПОЧАВСЯ.

ВИЛКС БАРЕ (Па.). — Юнія „Юнайтед Антрасайт Майнерс оф Пенсилвенія" закликує майнерів так званого північного антрацитового поля, що обіймає округи міста Скрентону й Вилкс Баре, на страйк.

Страйк порішено на конвенції делеґатів місцевих юній, що відбулася тут у суботу. Делеґати висказували своє обурення на Федеральну Краєву Робітничу Раду за те, що вона не вирішила сама спірних справ, а відослала їх до Розсемної Антрацитової Ради. Конвенція виступала гостро проти Джана Луиса, президента юнії „Юнайтед Майн Воркерс оф Америка" та Вилієма Ґріна, президента Американської Федерації Праці, і не дала говорити судді Меклінови, що прийшов на конвенцію.

Юнія зарядила, що звичайна страйкова акція має починатися в понеділок. Власники копалень уже домагаються від суду інджонкшенів проти непокоєння робітників страйковими пікетами.

БОРА ЗА БОЙКОТ НЕВИПЛАТНИХ ДЕРЖАВ.

ВАШИНҐТОН.—Сенатор Бора заявився за проєкт сенатора Джансона, щоби федеральний уряд зірвав усякі фінансові зносини з державами, які не платять довгів американському урядови.

НЕБУВАЛА ОФЕРТА ЮНІЇ БОСАМ.

ВАШИНҐТОН. — Юнія робітників, що виробляють циґаретки, запропонувала організації власників фабрик циґареток 50,000 долярів річно на оплачення оголошень цих підприємств, якщо власники згодяться не противитись юнізації промислу.

Відповідно до цеї пропозиції, власники підприємств, котрі виробляють циґаретки, мали би повчити підвладних собі зарядчиків не робити ніяких зусиль проти діяльности юнійних організаторів. Зате юнія дасть підприємцям 50,000 долярів річно під умовою, що ці гроші будуть повернені на розголошення бизнесу.

Юнія каже, що вона добре знає, що 50,000 долярів на рік на розголошення бизнесу не багато, одначе вона звертає увагу, що самий факт, що юнія дає такі гроші циґаретковим підприємцям, буде варта для фабрикантів циґареток серед робітників більше як 5 мільйонів долярів.

СМЕРТЬ ВІД УДАРУ ЛОШАКА.

ЛИНКОЛН (Масс.). — Панна Елизабета Биґелов, дочка відомого професора Генрі Биґелова, відвідувала тут маєток Чарлза Френсиза Адамса та між іншим зайшла до його стайні перегонових коней. Коли вона оглядала одного лошака, кінь махнув головою та вдарив місс Биґелов носом по голові.

Дівчина впала на землю, але зараз піднеслася та сказала конюхови: „Все добре, Томо". Та ледви вийшла на двір, вона знов упала на землю, цим разом без памяти. Її занесено до хати та покликано лікаря. Заки лікар приїхав, дівчина померла на кровоток у голові.

МОРСЬКА ТРАҐЕДІЯ.

ПОРТЛЕНД (Мейн). — „Саґамор", вантажний корабель фірми Істерн Стімшіп Ко. містоти 2,600 тон, ударив в ночі серед осліплюючої снігової об підводну скалу, звану Корвин'с Рак. Скала пробила в сталевім боці корабля велику діру й корабель почав скоро набирати води. Як велика хвиля знесла корабель з гострої скали, капітан бачучи неминуче затоплення, пігнав корабель до берега на Пратс Нек, яких 7 миль від місця випадку. Удар зіпсув кермовий прилад корабля і, як він доплив до берега, був повний води. Корабель осів на скалистім березі, а филі бурливого моря почали його розбивати. Рефлектори корабля просять допомоги, але вона майже неможлива. Цілий корабель уже у воді, тільки капітанський місток вистає понад воду. На ньому зібралася вся залога корабля.

ЛЮДСЬКА ТЕМНОТА НЕ МАЄ МЕЖ.

В одному польському селі коло Лодзі занедужала дуже важко на чахотку 42-літня Вікта Марчевська. Чоловік хорої звернувся за порадою до одної знахорки, якоїсь Катерини Зьомбек, а вона за заплатою 150 злотих подала йому слідуючу рецепту: „Наварити води з чортовим зіллям, налляти до ванни, вбити пса і відрізати йому голову та, звязавши міцно дротом, варити його цілу добу, а опісля цей відвар влляти теж до ванни і в цій мішанині купати хору 9 днів. Коли недужа видержить 9 днів, — буде жити". Тому одначе, що жінка ця дістала наслідком згаданої купелі вибух крови і померла, цілою цею справою занялася поліція й арештувала знахорку.

УБИВ ТЕСТЯ.

В селі Суховці, дятковицької вол., рівенського повіту, Пилип Мельник підчас суперечки при поділі майна застрілив свого тестя, Семена Бобка. Вбивника арештовано.

ПАРУБОЦЬКІ ПОРАХУНКИ.

В селі Текуча, пов. Коломия, підчас бійки, що вивязалася наслідком парубоцьких порахунків, діґнав парубок Василь Данилюк утікаючого хлопця Семена Габорака на плоті та пробив його ножем у груди. Тому, що ніж трапив у саме серце, Габорак згинув на місці. Убийник зголосився до диспозиції судових властей.

КОШТИ ПРОЦЕСУ ҐОРҐОНОВОЇ.

Польська преса подає, що в останніх часах обчислено кошти деяких більших процесів, які відбулися в минулому році. Як виявилося, найбільше коштував процес Ґорґонової, якого кошти виносять 98,936 злотих.

МОРАЛЬНЕ БАГНО У ФАБРИЦІ ЦУКОРКІВ „ГАЗЕТ".

Перед окружним судом у Львові ведеться розправа проти директора фабрики цукорків „Газет", Якова Шкляра, вихреста, обвинуваченого в наклонюванні молодих робітниць, що працювали у згаданій фабриці, до задоволення своїх сексуальних потреб. Робітниці, що не хотіли йому улягати, Шкляр видалював з праці. В акті обвинувачення описані всі жертви цього „особливого директора". Розправа ведеться при замкнених дверях. Старий цей деґенерат має тепер 52 роки, є жонатий і має четверо дорослих дітей.

ВОВКИ НА ПОЛІССІ.

В пружанському повіті, на Поліссі, появилось дуже багато вовків, які цілими стадами нападають на села й поривають дріб, безроги, коні й худобу. Так напр. отара вовків напала на село Зарадигичі і в одного господаря схопила 15 овець. Те саме в неменших розмірах діється і в інших повітах Полісся, а також в ковельському й камінь-коширському повіті волинського Полісся, де вовки викрадають по хуторах навіть коні. Населення наслідком того має великі шкоди і просто безсильно бореться з цією, ще одною бідою.

NRA MEMBER U.S. WE DO OUR PART

ЛІКВІДАЦІЯ БЮРА ТОРГОВЦІВ „ЖИВИМ ТОВАРОМ" У ВАРШАВІ.

У Варшаві існувало „бюро посередництва праці" для дівчат у віці від 13 до 14 літ, яким пропоновано виїзд за кордон на дуже догідних умовах. Бюро це приймало тільки молоді і дуже гарні дівчата, а інших збувало тим, що наслідком безробіття не має місця. Управителькою згаданого бюра була якась Малка Писк, котра мала до помочі цілу череду ріжних посередників та агентів. Але обичаєва поліція устійнила, що це бюро провадить торговлю „живим товаром" та що головним ринком збуту була Арґентина. У висліді слідства поліція зліквідувала це бюро та арештувала Малку Писк і її спільників.

ОРИҐІНАЛЬНИЙ ПІДСТУП.

Підчас останнього тягнення французької державної льотерії паризька радіопосильня оголошувала виграні числа. Очевидно, що числа повторювали всі голосники тубальним голосом і кожний з напруженням серця очікував, чи часом сліпе щастя не поставило його у чергу щасливих. В одному провінціяльному місті в каварні, де теж усі прислухувалися, на які числа впали виграні, нагло зірвався якийсь молодий мужчина і почав радісно кричати, що головна виграна впала на його льос, але він не має за що поїхати до Парижа, щоби її відібрати. Та в тійже хвилині обступили „щасливця" багато людей і почали йому пропонувати свої услуги. Зібрані вирішили набіть випити шампана „аконто" виграної 5 мільйонів франків — і запили таки здорово, бо до рана рахунок виносив кілька тисяч франків. Рано забрали „щасливця" на самохід і повезли до Парижа, але там він зліз і пропав, як під воду. Виявилося, що це був найзвичайніший собі обманець.

ЖИВ 108 ЛІТ.

В селі Старий Став на Грохівщині помер селянин, який жив 108 літ. До останньої хвилини почував себе здоровим і працював у господарстві. Добре памятав панщину, про яку залюбки розказував молодим.

ДИТИНА З ЖАБЯЧОЮ ГОЛОВОЮ.

В Ставищах, пов. Могиляни, якась 20-літня Катерина Яцьків привела на світ неживу дитину, що мала звірячу голову. Голова й обличе дитини не були подібні до людини, але скоріш до якоїсь великої гидкої жаби.

ТАЄМНІ ЛЕТИ СОВІТСЬКИХ ЛЕТУНІВ-ШПІОНІВ.

У Гельсинґфорсі (Фінляндія) два тижні чути було по ночах у повітрю шум літаків, які прямували в сторону Атлянтійського берега. Кажуть, що це були совітські летуни, які розсліджували можливість повітряної комунікації з Америкою через Атлянтик на випадок війни.

ЧЕРЕЗ АМБІЦІЮ СТАВ ЗЛОДІЄМ.

Заряд одної вищої дівочої школи в Ню Йорку дав знати на поліцію, що з шкільної лябораторії пропадають ріжні фізичні й хемічні прилади й інструменти. Поліція знайшла один інструмент в однім заставничім склепі і від купця довідався імя продавця. Був ним 19-літній студент хемії. Арештований признався, що він обкрадав фізичні лябораторії ріжних шкіл, щоби з одержаних з продажі грошей удержуватися в школах. Він має сильну амбіцію вчитися хемії.

НЮЙОРСЬКІ УКРАЇНЦІ ВІДВІДУЮТЬ МЕЙОРА.

Ліґа Американсько - чужинецького походження, що обєднує 33 національні групи, котрі брали участь в останніх міських виборах, відвідає мейора міста Ню Йорку, Ля Ґвардію, у вівторок, 16. ц. м., в годині 3.30 пополудні. Головою української групи є Василь Борак.

НАСЛІДОК НЕОБЕРЕЖНОСТИ.

В селі Доротичах, немовицької волости, сарненського пов., 13-літній Стефан Зубчинський підчас неприсутности батьків виняв з кишені батькового пальта револьвер і, маніпулюючи ним, стрілив, наслідком чого вбив 10-літнього Олександра Кисенка.

ВКРАЛИ ПСА, ЩОБО ЙОГО ЗЇСТИ З ГОЛОДУ.

В городському суді у Львові відбулася цими днями розправа, щоправда, невелика на погляд, але вимовна своїм змістом. Перед судом стануло два молоді хлопці, обвинувачені в крадежі великого сторожного пса. Оба обвинувачені призналися до вини. На питання судді, чому вкрали пса і що з ним зробили, один з обвинувачених відповів: „Ми були дуже голодні, пса ми вбили, зварили й зїли". Пересуханий у характері свідка, власник украденого пса з Клепарова, В. Курчаба, заявив, що від обвинувачених не домагається відшкодування, тим більше, що пес був невеличкий хорий на лишаї і не представляв ніякої вартости. Обох обвинувачених звільнено від вини й кари.

РОЗВІВСЯ ЗІ ЖІНКОЮ ЧЕРЕЗ ЛЬОТЕРІЙНИЙ ЛЬОС.

Якийсь приватний урядовець у Парижі мав неабиякий „пех". На передодні тягнення льосів державної льотерії він продав свій льос з малою надвишкою ціни своїй сусідці. До продажі намовила його жінка. Коли на згаданий льос впала виграна 80,000 фрфанків, огорнула цього бідачиська така розпука, що розвівся з жінкою, з якою жив 20 літ в ідеальній згоді й гармонії.

ВСЮ ВЛАДУ ПЕРЕНОСЯТЬ ВИКЛЮЧНО ДО МОСКВИ

МОСКВА (Росія). — Дня 25 січня зачне свої наради 17 конгрес російської комуністичної партії. Большевицький знавець і симпатик, Волтер Дюранті, твердить, що цей конгрес буде цілком відмінний від попередніх. Давніше такий конгрес заважував на життю і смерти Совітів. А тепер він буде займатися головно новою пятилїткою і прийме предложений йому готовий плян цілковитої реорґанізації комуністичної партії. Плян цей виробив Каґанович, найближчий довірений Сталіна. Він зістав уже затверджений Політбюром. Значить, буде цілком певно принятий партією.

Досі була задержана фікція, що є два ріжні тіла: комуністична партія і совітський уряд. Тепер буде зілляте в одних руках на взір того, як це перевели Гітлер у Німеччині, а Мусоліні в Італії. Урядові становища займатимуть у краю або комуністи, або члени новоутвореної організації „симпатиків". В той спосіб партія буде побільшена й готова творити в краю дійсну чисельну більшість.

Новий плян передбачає створення нового комітету контролі партії і такогож комітету для контролі Совітів. Перший буде звязаний з центральним комітетом партії, другий з радою комісарів, а обидва буде вибирати конгрес комуністичної партії. Вони скасують тим чином Центральний Контрольний Комітет і Селянсько-Робітничий Комісаріят Інспектури. Ті останні установи працювали досі при помочі льокальних і виборних установ, а нові комітети будуть уже самі з Москви назначувати своїх відпоручників, які будуть відповідати тільки перед тими комітетами, що їх назначили.

З цього ясно виходить, що Кремль централізує тепер у своїх руках усю владу, а населенню на місцях відбирає і ту одробину голосу, яку воно мало при виборі місцевих представників.

В АНГЛІЇ ГОВОРЯТЬ ПРО ФАШИЗМ.

ЛОНДОН. — Вайкавнт Родермер, відомий пресовий магнат, видавець „Ди-Дейлі Мейл", яка має 1,500,000 передплатників, захоплює своїх читачів „чорними сорочками", себто фашистівським рухом, проповідуваним сером Освальдом Мослієм.

Родермер твердить, що фашизм це одинокий ратунок для Англії з депресії.

СОВІТИ АРЕШТУЮТЬ ШПІОНІВ.

МОСКВА. — Совіти заповідають „новий шпіонський скандал". Це мабуть у відповідь на арешти совітських шпіонів у Франції й інших державах. Тепер арештовано 9 чужинців, головно Німців, яким закидують, що вони шпіонували діловодство по фабриках і ріжних совітських установах.

ПРОТИ НАЦІВ У САРІ.

ПАРИЖ. — В долині Сар, яка є тепер під контролею Франції, має відбутися в 1935 р. плебісцит, котрий має вирішити її приналежність: до Франції або до Німеччини. Комісар Ліґи Націй, який урядує в Сарі, оголосив звіт, у якім обжаловує наців в терроризмі. Каже, що вони вже тепер підготовлюють плебісцит і то шляхом терористичних метод залякування населення. Найгірше для комісара є те, що навіть бувші комуністи перейшли на сторону наців.

НАЦІ ПОПИРАЮТЬ ПАПУ.

ҐЛЯЙВІЦ (Німеччина). — Заступник канцлера, Франц фон Папен, говорив на зібранню шлеських католиків, що соціяльна політика Гітлера є цілком згідна з енцикліками папів Льва XIII і Пія XI. Він заявився за те, щоб католицькі молодечі орґанізації ввійшли в гітлерівські орґанізації. Твердив теж, що наці не проповідують ненависти до Жидів чи інших рас, а є тільки за чистоту німецької крови і не противляться християнській науці.

ВЕРТАЮТЬСЯ ДО ПАТРІЯРХАЛЬНИХ ЧАСІВ.

БЕРЛІН. — Понад 200,000 робітників пили на здоровля Гітлера за те, що він законом привернув давний порядок, що працедавець є „господарем у своїй хаті", але заразом відповідає за соціяльне положення своїх підвладних, за справедливу заробітну платню і за те, що треба держати робітника навіть у лихих часах.

ЦІЛА ЛІТЕРАТУРА ПРО ВІЙНУ СССР З ЯПОНІЄЮ.

ТОКІО (Японія). — Всі ґазети і журнали переповнені тепер статтями, новинками і розвідками політиків і військових знавців про можливости війни між Японією і Совітами. Доказують, що така війна є неминуча. Навіть описують, де вона вибухне і який буде її вислід.

ПРОТИ ЦЕНЗУРИ ПРЕСИ.

ПАРИЖ. — Французькі ґазети заговорили одноголосно про „свободу преси". Є це протест проти зарядження премієра Шотама, розлюченого на пресу за висвітлювання ошуства, звязаного з крахом заставного дому в Байоні.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.
Edited by Editorial Committee.
Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.
Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES:		ПЕРЕДПЛАТА:	
Three cents a copy		Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Friday's Issue (with Ukrainian Weekly):		Число з пятниці (з англійською частю):	
One year	$ 2.00	На рік	$2.00
Six months	$1.25	На пів року	$1.25
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.
Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ЖЕРТВИ БОЛЬШЕВИЦЬКОГО ДУРМАНА

В одній з нюйорських американських газет поміщено передовицю, в якій обговорено большевицьку пропаганду в Америці. В тій статті стверджено, що большевики підняли в Америці голову, відколи їх Америка визнала. А заключається це між іншим і з того, що вони відважуються навіть розбивати великі, кількатисячні, спокійні демонстрації, якими американські Українці хочуть звернути увагу світа на те, що під Совітами міліони їхніх братів померли з голоду. Вони нападають з палками, блекджеками і т. п. на тих, котрі протестують у мирний і культурний спосіб, за дозволом влади, котрі бачили на власні очі совітську нужду і котрі одержують листи від своєї рідні, з яких довідуються про голодове вимирання своїх найрідніших. Таких большевицьких нападів, пише американська газета, на того роду демонстрації тисячок американського населення легковажити не можна, бо це є ознака, що большевицька гидра зачинає в Америці піднімати голову.

Як такі голоси зачнуть далі підніматися, то американська влада буде змушена взятися за гостріші міри проти большевизму. І самі большевики змусять її до цього, бо вони пробуватимуть тепер не тільки розбивати віча, але братися й за інші способи боротьби, далеко небезпечніші для держави і населення.

Жертвою тої протибольшевицької акції готові впасти і ті Українці, котрі далися зловити на московсько-большевицьку вудку. Та з українського становища нема тепер ніякої потреби їх жалувати. Хай пропадають! Ось в Ембрідж присяжні судді узнали винуватими нарушення публичного спокою 11 большевиків, котрі розбивали українську демонстрацію, звернену проти політики червоної Москви, якої жертвою впали міліони заморgenerated голодом наших братів. Всі засуджені готові тепер дістати по рокови тюрми. Їх теж не можна жаліти, і то з людського, робітничого й національного становища, хоч ними є більша частина з українськими іменами. Бо в першу чергу треба жаліти міліонів тих невинних жертв, що згинули на Україні наслідком московсько-большевицького насильства. Треба жаліти тих чесних Українців, котрі виходять на вулиці американських міст, щоби протестувати проти Москви, а котрим московські служаки беруться розбивати голови. А тих недолюдків, хоч би і як побаламучених і несвідомих, в сьогоднішню трагічну хвилю жалувати годі. Бо це хвиля, в якій, як писав Шевченко, мусить відцуратися навіть брат брата і мати дитини, якщо вони на службі катів українського народу.

ВАТИКАН І СОВІТИ

Ще до переговорів про визнання совітського уряду Америкою в інтернаціональній пресі кружляли вперті чутки про переговори між Ватиканом і Совітами. Деякі часописи запевняли навіть про дуже близьке завязання совітсько-ватиканського конкордату. Підставою для всіх тих чуток служило заключення конкордату між Ватиканом і гітлерівською Німеччиною, яку одного дня католицькі єпископи Німеччини були просто виклинали і яку тепер, по приході Гітлера до влади, Ватикан трактував, з відповідною пошаною і гідністю. А з другого боку офіційне зближення між Совітами й фашистівським урядом. Видавалося ненормальним, що в одному і тому самому Римі знаходилися дві державні влади, які так по ріжному ставилися до совітського уряду: фашистівський уряд завязував трактати „приязні" і „ненападу" та забороняв італійській пресі містити статті, тенденційно ворожі Совітам, — а орган Ватикану, „Осерваторе Романо", містив що дня спрямований проти Совітів матеріял, серед котрого знаходилося між іншим чимало й українського матеріялу, особливо щодо голоду на Україні та переслідувань церкві і ріжних культурних та наукових установ.

Та головного джерела всіх тих чуток треба було шукати безперечно в самих совітських осередках пропаганди; в тих ріжних консулятах та торговельних і дипломатичних представництвах. Саме з огляду на незвичайно активну діяльність, яку розвинули совітські дипломати для здобуття совітській Росії відповідного місця в колі великих держав і зокрема для здобуття визнання Совітів з боку Америки, — їм треба було гасувати про те, що то мовляв, навіть така моральна сила, якою, для котолицького і загалом християнського світа, є Ватикан, веде з совітським урядом переговори. Самий цей факт переговорів виказував би ясно, скільки брехні в отих всіх „еміґрантських вигадках" про винищування українського населення голодом, про переслідування релігії та гвалтовне насаджування атеїзму як своєрідної матеріялістичної релігії, і т. д. Малося на увазі впливати особливо на американську громадську думку, таку чуйну щодо переслідувань релігійних та моральних переконань. І хоча через деякий час ватиканські кола почали спростовувати ці чутки про переговори з Совітами, дивним чином ці спростовування не знаходили відповідної луни і доходили до громадської свідомости світа дуже пізно. Тимчасом, коли американський уряд поставив Совітам вимогу помістити в договорі точку про повну свободу для американських громадян виконувати всі зовнішні й колективні обряди релігійного культу, Літвінов відповів, що не вбачає в тому жадних труднощів, бо совітська конституція теж передбачає для всіх совітських громадян повну свободу релігійного культу. Ми знаємо, як в дійсности стоїть справа. Ми знаємо, що за совітською конституцією Україна може, якщо тоїй захоче, кожної хвилі відірватися від совітського Союза, щоби зажити своїм самостійним життям; але досить якимсь Українцям проявити таке свое „хотіння", досить їм якось мимоволі прохопитися про таке своє хотіння; як органи московської безпеки зараз же виводять їх не лише поза рамці українського життя, але й взагалі поза рамці всякого життя. Таксамо стоїть справа і зі свободою культу. Певно, що кожний є вільний вірити, в що завгодно, з тою лише ріжницею, що коли він вірить у Бога і в Христа і виявляє це своє вірування в культі, то його звільняють зі служби, а на церкви накладають величезні податки. А що в Совітах будьяк прожити може лише той, хто є на службі у Совітів, бо жадної приватної торговлі чи приватного підприємства нема, то ясно, що такий віруючий мусить або відректися від своєї віри, або гинути з голоду. Церквиж мусять зачинятися, бо їм нема звідки дістати грошей на податки. Ясно, що для американських громадян, наскільки вони не потребуватимуть бути на службі у Совітах і матимуть досить грошей, щоби утримувати свою церкву, буде вільно правити богослуження, але совітським громадянам від того легче не буде.

Зате, коли Совіти нарешті досягли свого визнання з боку Америки, чутки про конкордат Совітів з Ватиканом відразу упали. Сам Літвінов, вже вертаючися з Америки, їх рішучо спростував. Тепер Совітам уже не треба Ватикану. Визнання Совітів з боку Вавикану їм вже нічого більше не може дати. З визнанням Совітів Америкою, совітський уряд здобув на інтернаціональному форумі максимум того, що міг здобути, і тепер погодження з Ватиканом нічого позитивного не могло би вже дати; але зате могло би негативно вплинути на оту всю комсомольську молодь, що була вихована в звичці ставитися до Ватикану з найбільшим призирством і ненавистю, і що починає вже і так з великим недовірям відноситися до потягнень совітських дипломатів, — найбільших опортуністів, яких світ бачив.

Нема сумніву, що італійський фашистівський уряд дуже радо бачив би порозуміння між Совітами і Ватиканом. Для італійського фашистівського уряду ватиканські католицькі місії, як нераз зазначав сам Мусоліні, є перш за все носіями й поширювачами латинської, а в тім й італійської культури та мови. Отже Мусоліні був би дуже радний, коли би, внаслідок порозуміння зі Совітами, Ватикан здобув можливість висилати свої місії до СССР, а тому також на Україну.

Тому, коли після побачення Літвінова з Мусоліні'ем у Римі хтось з журналістів запитав Мусоліні, чи з ним його розмові з Літвіновом була мова й про порозуміння між Ватиканом і Совітами, то Мусоліні відповів відмовно, лише зазначив, що „була мова про все..." Зате Літвінов, до котрого потім звернулися журналісти з запитом, чи не робив совітський уряд яких кроків для порозуміння з Ватиканом, рішучо те заперечив і дав до зрозуміння, що совітський уряд не вбачає в тому жадної потреби.

З другого боку й Ватикан запевняє, що його становище до Совітів залишилося тесаме, яке було зафіксоване ще в меморандумі 1922 р. підчас конференції в Ґенуї, коли Ватикан вимагав повної свободи совісти для всіх совітських громадян і повної свободи для всіх релігій і культів. „Осерваторе Романо", ватиканський орган, продовжує далі друкувати ріжні антисовітські матеріяли, і в ватиканських колах дають зрозуміти, що поки взагалі Пій XI. залишається на папському престолі не може бути жадної мови про поліпшення відносин між Совітами і Ватиканом. Всі публікації, як і всі особисті заходи його представників намагаються ствердити перед світом, що в сучасний момент історії нема для людської цивілізації і християнської культури більш небезпечного й перфідного ворога, як большевицька Москва. На жаль, ще досі не всі це розуміють!...

Евген Онацький,
Рим, Італія.

З КУЛЬТУРНИХ СПРАВ НА УКРАЇНСЬКІМ ЗАКАРПАТТІ

Вже минуло майже півтора десятка літ, як закарпатські Українці перейшли від Угорщини в склад Чехословаччини. 15 років у житті народу мають велике значення. За 15 років на Закарпатті підросла нова ґенерація людей, які не знають старої шляхоцької Угорщини, зате добре знають нову буржуазну чеську адміністрацію.

Коли глянути назад на ці минулі 15 років, то стає жаль цього „пропащого часу". Можна нарікати на „сусідів злих" та на „вороженьків", як це вже у нас стало традицією. Але всі нарікання й жалі — це „слова — полова". Бо чумусь Німці в Чехословаччині мають безмежно більші права в цій державі ніж брати — Славян Русини — Українці Закарпаття. Чи то Чехи так зі своєї ласки дали Німцям широкі права? Ні, Німцям Чехи ті права мусіли дати тому, що Німці мають силу. Ніхто з Чехів не може поважно думати про перевернення Німців на Чехів.

Інша ситуація на Закарпатті. Тут наші маси ще не прокинулися до самостійного політичного життя; навіть не мають одного погляду на свою культуру й мову. Ще й досі йде боротьба між „русскими" та Українцями за мову навчання в школах. А поки наші земляки чубилися за святі „йор", „йори"; чеська мова та чеські урядники тихо та любо опанували цілком адміністрацію краю. Тепер Закарпаття, як брати на увагу склад міської людности, переважно чеська земля. Але чеська мова панує не тільки в містах, а проходить і на села. По селах заводять чеські школи головно для жидівських дітей. А „тверді Русини" бються за російську мову проти української.

Доки ми не знаємо, хто ми і чого хочемо, доти ми незорганізовані і не вміємо як слід обороняти свої інтереси, доти наші нарікання на „злих сусідів" будуть лише безсилим квилінням. І головне, доки загарпатські Українці не виборють для себе народньої мови в школах, доти не буде ладу між ними, і доба „пропащого часу" буде тревати далі.

Чеський соціялістичний тижневик „Нова Свобода" в Празі подає в ч. 44 за грудень 1933 р. цікавий допис учителя — Чеха Карла Матури, що перебуває на Закарпатті. Автор пише:

„Теперішня школа на Закарпатській Руси потопає в хаотичній мішанині мов. Молоде підкарпатське покоління виходить зі школи та взаїмно на себе нарікає і ненавидить через одну річ — через язиковий спір".

Матура зазначує, що до цього спору додає огню чеська політика, яка тавруе прихильників української мови, як „ірредентистів", і потурає москвофілам. „До „язикового питання" Матура підходить із погляду педагоґічної доцільности. Він пише, що українська „дитина в школі не розуміє російської мови". Прихильникам „русскости" Матура закидає те, що вони вийшли з мадярської школи і тепер ховають свій мадярський патріотизм під маскою „твердих Русинів".

Від язикового спору, зазначує Матура, найбільше терплять діти:

„Дитина росте в язиковім хаосі і не може собі вибрати, бо на кождій годині мусить інакше говорити, читати, писати... Такий приклад: в шкільній бібліотеці дочі книги є виключно російські, і діти жаліються свойому учителеви, що того не розуміють... Я сам часто переконався, що діти вищих кляс ліпше розуміють по чеськи, як по російськи.

„Інший приклад: російський еміґрант-учитель сам скаржився, що діти його не розуміють. До цього часу таких скарг не було на другу сторону (на учителів-Українців), хоч і були скарги виразно політичні; ведеться боротьба нелюдськими аргументами, що викликає втрату існування прихильників цього напряму". (Як відомо, активних учителів-Українців чеська адміністрація, що спочиває в руках аґрарної партії, просто викидає за межі републики).

Матура підкреслює, що через „язиковий спір" нема добрих підручників для українських дітей, а через те діти мусять учитися з чеських книг.

Матура приходить до такого висновку:

„З фільософічного становища підкарпатська мова є українська, і тому найрозумніше було би зробити „цісарський розтин", який зовсім не був би такий болючий, як здається на перший погляд. Звичайно, було би треба зробити ту операцію якнайшвидше, щоб хаотична плутанина не наробила ще більшої шкоди, як дотепер. Щоб діти розуміли, щоб з них стали добрі працівники свого народу і щоб вони потім не розбивалися нерозумним ширенням ненависти між собою".

С. Н.

Володимир Безушко.

БОГДАН ЛЕПКИЙ

(Життя і твори*).

На Поділлі, в священичій родині прийшов на світ поет в 1872 р. Молодість провів у таких місцевостях як Креґулець та Поручин, Жуків і Бережани. За найкращого вчителя взагалі, а ранніх літ зокрема, вважає свого батька, знаного більше під назвою Марка Мурави, автора популярних нарисів. Батька називає поет фільософом-самітником. Був це ентузіяст культурних цінностей, задивлений у наше славне минуле, звідки черпав любов до свого рідного; глибокий знавець села. Батько, начитаний в таких авторах як Геґель, Шекспір і Шіллер, міг справді защіпити в своїм сині ці шляхотні первні, якими він нині всдавився. Додамо, що батько спрямував сина на дорогу малярства, покладаючи великі надії передусім у тім напрямі.

Важнішою подією з життя поета була його присутність з батьком на святі Котляревського в 1898 р. у Львові, яке зробило на нього велике враження. У нас тоді панувала глуха рутенія.

А тут гурток ентузіястів затіяв небияку штуку: забажав звеличати століття відродин рідної літератури і память її батька. Звідки відвага? Що за сміливість? Тут без чарів не обійшлося. А таким чародієм, тим волхвом був „не хто інший як Іван Котляревський, той самий, що перед соткою літ своєю „Енеїдою" постягав був чимало Українців до купи". Він певно, як тоді, так і тепер зпоза гробу сміявся, дивлячись, яка йому вдалася штука. Отсей момент обєднування людей — найважніший у творчої людини. Момент будування може й запав у душу поета на згаданому святі. Він став великим будівничим нашого культурного життя, рідним спадкоємцем великих попередників, а царівною стала йому українська література.

Літературного таланту дошукався в нім в 90-тих роках молодий теольоґ Михайло Петрицький із Новиці у Відні, де поет студіював малярство. Петрицький заохотив його писати; від того часу поет рік-річно обдаровував українську суспільність великою скількістю поезій, статей і оповідань. Знайомість з Андрієм Чайковським, Щуратом, Франком, як признає поет, оживила його літературну працю. В словах, повних признання, згадує він на своїй творчій дорозі найбільш горячо по батьку Олександра Барвінського, світлого культурного робітника на галицькому перелозі. Службові обовязки загнали поета з Бережан, де учителював, до Кракова. Треба признати, що поет дістався в культурне середовище з незвичайно цінним ферментом у польській культурі. Тут творив четвертий зверги віщун Польщі, Станислав Виспянський. Притім зазначу, що дискусія про село була в польській літературі дуже вміло ведена (Виспянський, „Весілля"). В тих часах, коли щойно народжувалося правдиве українство в Галичині, він був у крузі „Молодої Польщі" гомінким представником України, був інспіратором цінних антольоґій з української літератури в польській мові. Фірму давав В. Оркан і ще дехто, але найважнішу роботу виконував Богдан Лепкий. Тоді був цінний переклад на польську мову „Слова о полку Ігоря", яке послужило за зразок для перекладу Горація на чеське; переложив також на польське „Новелї" Коцюбинського. На Краків припадає знайомство з антропольогом Хведором Вовком, з істориком Вячеславом Липинським, Стефаником, Коцюбинським, Орканом, малярем Новаківським і іншими. Передтим писав оповідання переважно з селянського життя; тут у Кракові — з життя інтеліґенції. На Краків припадає ще написання „Історії української літератури".

Всесвітню катастрофу поет відчував уже тоді, коли Галичина потопала в сентиментальності. Вже в р. 1911 кликав поет до свойого народу: „Гать будуйте крілку і високу, щоб нас море грізне не залляло, щоб ми в багні не застрягли, та щоб внуки дідів не прокляли, що не вміли краю боронити; — гать будуйте крілку і високу!... Чую гамір, і кнут, і рев скажений...

„І я на тую гать кидаю свою пайку, дрібні слова...

„Кидаю пайку на гать, хай кріпиться, хай росте високо".

Наступили відомі події 1914 року.

Поет, як примусовий утікач, опинився початково на Мадярщині, а потім у Відні. Віденські часи, так згадує поет: „Треба було видавати книженки і писати щось таке, що ратувало би земляків від розпуки і зневіри". Незвичайно цінну працю виконав поет у таборах українських полонених. Там повстав найбільший, по думці д-ра Сімовича, поетичний твір „Ноктурн" і велике ілюстроване видання „Кобзаря". До цього періоду долучується праця поета в „Українськім Слові"; видання „Енеїди", „Скошеного цвіту", „Спімовок", також творів Нечуя-Левицького, Федьковича, Глібова, Тобілевича, переклади з Крилова, Гріма, Ля Фонтена і тритомове видання творів Марка Вовчка. Діяльність, як бачимо, незвичайно ріжнородна. Поет згадує ті часи з деякою прикрістю. Я скажу, що таксамо, як нераз для ученика вакації внесуть більші цінности в його душу, ніж цілий шкільний рік, так сталося тут і з поетом. Він багато передумував, багато пережив. Він виріс на автора „Мазепи", „Веселки над пустарем" і інших творів. Він виріс на автора найбільшої української повісти. Він зіткнувся з чотиристатисячною масою своїх земляків і через те поглибив знання українського простолюддя, що творить більшість населення нашої землі. Давніше селяни, сільське життя було більш овіяне теплом поетового серця. Це з тих часів, коли поет каже: „Не було в мого батька перегороди між селом і приходством, навіть у дословнім того слова значінню". В таборах виконав поет незвичайно цінну освідомлюючу працю, а у вільних хвилях пятитомове видання „Кобзаря", до якого, як зазначує д-р Сімович, „як якої скарбниці безнастанно будуть звертатися всі нові видавці Шевченка... бо в ньому подано багато цінних прикладів, коментарів і пояснень".

(Далі буде).

*) Коли мова про довоєнні твори і з часів війни, то їх цитуе за збірним виданням творів поета (в 2. томах), яке появилося в Липську.

СОРОКЛІТТЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

ДО ШАНОВНИХ ВІДДІЛОВИХ УРЯДНИКІВ І ВСІХ ЧЛЕНІВ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА!

Український Народний Союз вступає в 1934-тий рік. Це не звичайний і не буденний рік, а рік надзвичайний, святочний, бо рік, у якім У. Н. Союз **СВЯТКУЄ 40-ЛІТНЮ РІЧНИЦЮ** свого існування.

В той сороковий рік вступає У. Н. Союз повний надій і сподівань у краще завтра, маючи за собою 20,000 старших членів, 10,000 молоді і три і пів міліона маєтку.

Вступає в сороковий вік життя, певний своєї сили, гордий зі своїх дотеперішніх успіхів, але заразом і свідомий тих завдань, які його чекають.

Три міліони долярів, виплачених на запомоги, це його минувшість, яка є доказом вірности Союза супроти своїх членів.

Трицять тисяч членів — це памятник його великої праці.

Три і пів міліона долярів — це запорука його будучности.

Праця для піднесення нашого народу на становище рівноправне з іншими націями світа — це друга сторінка його громадської діяльности.

І з якого боку не глядіти на працю У. Н. Союза, то треба ствердити, що він виконав свою важку службу супроти свойого членства, цілої іміґрації та всього українського народу якнайкраще. Щоби ту службу пошанувати, то з нагоди **40-ЛІТНІХ РОКОВИН** його оснування, які припадають у цьому році, назначуємо

1934-ТИЙ РІК — ЮВИЛЕЙНИМ РОКОМ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА

Кожду нову добу в житті народу творять ті ідеї, які в дану добу родяться. Нову добу в розвитку української іміґрації в Америці започаткувала та ідея, яка зродилася **22 ЛЮТОГО 1894 РОКУ:** ідея **ОСНУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА.** Дня 22 лютого 1894 року, саме в день народин великого сина американської землі, Джорджа Вашинґтона, буде сорок років від того часу, коли в місті Шамокін, Па., зійшлася мала горстка українських іміґрантів на перші збори, щоби там положити основи під будову тої орґанізації, яка сьогодня носить назву: Український Народний Союз.

На першій конвенції, яка відбулася в Шамокін, Па., 30 травня 1894 року, була також тільки мала горстка делеґатів, бо всього 17. Стан каси виносив тоді $220.35, а перший звіт про стан членів, поданий 15 січня 1895 року, начисляв їх 505.

Та нині Союз у силі віку, за ним сороклітня важка, невсипуща праця; за ним сорок літ життя, змагань, поступу та зросту в десятки тисяч членства і в міліоновий маєток. 40 років це великий шмат часу. Багато за той час змінилось. У. Н. Союз мусів перенести неодну бурю, неодну важку спробу. Як кождий провідник-піонір, він мусів видержати ввесь пробний огонь зі сторони ворогів. Та завдяки свойому ідейному членству, завдяки тим щирим і безкористовним працівникам, що довгими літами давали даремно свій труд і час для добра орґанізації, він потрапив перебороти всі труднощі, вийти побідним з ріжних кріз і потрясень та здобути собі перше місце в рядах найсолідніших запомогових орґанізацій.

А попри свою міцну фінансову структуру, попри солідне і точне сповнювання всіх зобовязань супроти свойого членства, він перебирав завсіди на себе також відповідну пайку народнього обовязку, того обовязку, який спочиває на іміґрації кожного народу, а зокрема народу поневоленого. Серед ріжних обставин він прямував туди, де цього вимагала загальна всенародня потреба. Не було такої справи, що торкалась би життєвих, культурних і визвольних змагань української нації, в якій Союз не забирав би рішаючого голосу.

Та ті всі надбання, ті цінні прикмети нашої орґанізації можуть знівечитись, коли ми вже заздалегідь не подбаємо про тих, які мають продовжувати традицію минулих досягнень, коли ми не доложимо дбайливих старань, щоб наші ряди не рідшали, щоби по старих піонірах прийшли їм подібні, прийшли нові, свіжі сили, молода кров.

Тому Сороклітній Ювилей має бути не тільки ювилеєм 40-літньої дотеперішньої праці; не тільки пошануванням дотеперішніх здобутків; це має бути в першій мірі **ЮВИЛЕЙ ЗАКРІПЛЕННЯ, ПОСТАВЛЕННЯ НОВОЇ ТВЕРДОЇ ОСНОВИ** під нашу орґанізацію. А вдержати дотеперішні здобутки і поставити нову, тверду основу під нашу орґанізацію, можуть тільки **РЯДИ НОВИХ, МОЛОДИХ ЧЛЕНІВ.** Тому то проголошуємо цілий 1934-тий Ювилейний Рік заразом

РОКОМ ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ

для приєднування тих нових, а зокрема молодих членів. Бо якраз молодь має всі завдатки найбільше заважити на дальшому будівництві У. Н. Союза. Вона виховалася на вільній американській землі серед кращих обставин, вона мала змогу осягнути кращу освіту ніж старе покоління, її батьки. Ті нові ідеї, нові кращі думки вона внесе до нашої орґанізації, стаючи в її ряди. Своїм знанням вона причиниться до доцільнішого й успішнішого розвитку тої орґанізації. Вона, обнявши її керму, потрапить не тільки вдержати дотеперішні здобутки; вона їх розвине, поширить, змодернізує. А тоді сучасне старе покоління буде спокійне за судьбу тої орґанізації, яку воно розбудовувало протягом 40 років, буде відходити з поля праці з тим внутрішнім задоволенням, що його труди не були даремні, бо бачитиме свою молодь на правильній дорозі. А та правильна дорога веде власне через членство в У. Н. Союзі. Коли тепер обходимо Сороклітній Ювилей У. Н. Союза, то пошануємо той ювилей найкраще тим, що в тому році будемо старатися знайти звязок з минулим та створити основи для будуччини. Тим звязком будуть наші власні діти, як їх впишемо в члени У. Н. Союза.

Бо будуча доля У. Н. Союза є тепер тісно звязана з **МОЛОДИМ ПОКОЛІННЯМ.** Теперішній стан нашої орґанізації вимагає, щоби покласти особливий натиск на вербування молоді. Бо хоч Союз має нині поважне число членів і поважне майно; хоч це успіх великий, то всеж він не такий, який міг би бути, коли би ми всі працювали для добра Союза.

Розложенням праці на всіх та завершенням нашого успіху хай буде 1934-тий Ювилейний Рік. В тому році хай праця над приєднуванням нових членів буде розложена на кождого члена, на кожду членицю У. Н. Союза, на кождого батька, на кожду матір української дитини. Тоді нам не буде важко сповнити той обовязок, який на нас накладає Ювилейний Рік. Тоді не буде нам трудно принести нашому Батькови-Союзови скромний **ЮВИЛЕЙНИЙ ДАР.** Той ювилейний дар, якого від нас очікує Український Народній Союз, це

5,000 НОВИХ ЧЛЕНІВ.

Придбати 5,000 нових членів — це **КЛИЧ ЮВИЛЕЙНОЇ КАМПАНІЇ,** який видвигає У. Н. Союз у свойому Ювилейному Році. Цей клич диктує нам **ПОТРЕБА ХВИЛІ.** Здійснити той клич це: належно оцінити й пошанувати дотеперішні досягнення нашої орґанізації, це: додати У. Н. Союзови такої сили, щоби він міг проіснувати довгі покоління для добра і користи свойого членства, для добра і слави української іміґрації та всього українського народу.

Хоч Сороклітній Ювилей припав на час найбільшої матеріяльної скрути, ми той **КЛИЧ ЗДІЙСНИМО,** коли теперішній депресії протиставимо нашу орґанізованість, нашу збільшену енерґію й активність; коли всі візьмемося за ту важку щоденну працю; коли членство обєднається в тому Ювилейному Році одною думкою, що треба нам **ОПАНЦИРНИТИ НАШУ ОРҐАНІЗАЦІЮ** проти всяких будучих потрясень. Тим панцирем стануть тих 5,000 нових, молодих членів, злучених в одну велику родину, якою є Український Народний Союз.

Коли 20,000 членів і члениць стануть до праці і будуть пильно дбати цілий рік, щоби дістати нових членів, то успіх буде запевнений. Коли кожді чотири члени будуть працювати над приєднанням тільки одного члена, то клич звербування 5,000 членів вже буде здійснений. А працювати чотиром членам над приєднанням одного нового члена, це не важке завдання, навіть у часах теперішньої депресії.

40 літ У. Н. Союз освічував старшому поколінню шлях до поступу і правди. Під своїм прапором він потрапив зєднати найкращу і найідейнішу частину української іміґрації.

Хайже в Ювилейному Році **ЗЄДНАЄТЬСЯ І МОЛОДЕ ПОКОЛІННЯ ПІД ЙОГО ПРАПОРОМ,** який впоїть у нього почуття кровної, історичної і культурної одноцільности з народом своїх батьків.

Хай цей Сороклітній Ювилей У. Н. Союза стане **ЮВИЛЕЄМ УКРАЇНСЬКОЇ МОЛОДІ** в Америці.

ГОЛОВНИЙ УРЯД УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗА:

Микола Мурашко, головний предсідник; **Інж. Володимир Малевич,** заступник гол. предсідника; **Марія Розоміло,** заступниця гол. предсідника; **Дмитро Галичин,** головний рекорд. секретар; **Роман Слободян,** головний финанс. секретар-касієр; **Петро Маційовський,** завідатель „Свободи"; **Омар Е. Малицький, Дмитро Капітула, Антін Пашук,** члени контрольної комісії: **Стефан Слободян, Григорій Євусяк, Тарас Шпікула, Іван Лисак, Іван Ваверчак, Алексій Шаршонь, Микола Бусько, Ілія Гузар, Анна Боївка, Олена Придун,** радні.

ПОВІДОМЛЕННЯ

В СПРАВІ ОБХОДУ ЮВИЛЕЙНИХ СВЯТ ТА В СПРАВІ НАГОРОД ЗА ПРИЄДНУВАННЯ НОВИХ ЧЛЕНІВ ДО У. Н. СОЮЗА В ЮВИЛЕЙНОМУ РОЦІ.

Високоповажані Урядники і Члени Українського Народного Союза!

На іншому місці проголошуємо загальну відозву головного уряду У. Н. Союза в справі назначення 1934 року Ювилейним Роком У. Н. Союза з нагоди його сороклітнього істнування і полученої з тим Ювилейної Кампанії за приєднування нових членів. Тут подаємо вказівки й інструкції в справі самого переведення Ювилейних Свят.

1. В першій мірі кладемо на кожного члена і членицю У. Н. Союза обовязок подбати, щоб Ювилейні Обходи випали якнайвеличавіше. Це осягнемо тільки тоді, коли всі возьмемо активну участь, коли на Ювилейному Святі дотичного відділу чи відділів не забракне ні одного Союзовця, коли нашу присутність на такому святі **вважатимемо обовязковою.**

2. Ювилейні Обходи повинні відбутися в кожній місцевости, де тільки знаходяться Союзові відділи. Коли в якійсь місцевости є тільки один, чи два відділи, або взагалі є мале число членів, то тоді такий відділ чи відділи можуть злучитися з відділами поблизької місцевости та спільно улаштувати дотичне свято. Коли такого відділу чи відділів, з якими можна було би злучитися, поблизько нема, тоді Союзовці дотичної місцевости, хочби і найменшої, самі влаштовують своє свято.

3. Вже в найближчому часі повинні потворитися в кожній місцевости, де тільки знаходяться Союзові відділи, **Ювилейні Комітети.** В тій цілі урядники поодиноких відділів дотичних місцевостей повинні якнайскорше порозумітися між собою для скликання спільних зборів та створення на них Ювилейних Комітетів.

4. Тому, що підготовка до Ювилейних Обходів забере доволі часу, то Ювилейні Свята повинні початися зпочатком березня 1934 року і тревати до кінця біжучого року. Великі центри, де є найбільше число Союзовців, повинні зробити початок у святкуванню Ювилейних Обходів.

5. Кошти для винайму галь, для виведення відповідної святочної програми та взагалі всі видатки, получені з тими Ювилейними Обходами, покривають спільно всі відділи дотичної місцевости. Потім відбирають собі ті виасиґнувані гроші з загального приходу, який вплине з розпродажі вступних тікетів на свято. Чистий дохід з такого свята треба прислати до головної канцелярії У. Н. Союза. Ввесь гріш, який вплине з Ювилейних Свят, буде вжитий на **„Фонд Молоді"** на видання англійською мовою відповідної літератури, призначеної для тутешньої молоді. Частину тих грошей можна вжити також і на Рідний Край.

6. Крім концертової програми, яка буде залежна від обставин, числа Союзовців і місцевости, найважнішою і необхідною частиною Ювилейного Обходу повинні бути відповідні промови про розвиток У. Н. Союза, про його сороклітню працю, а зокрема про ті завдання, які ми тепер маємо сповнити для дальшого зросту сили У. Н. Союза. Тими промовами ми маємо звеличити сороклітні труди майже двох поколінь, підрахувати наші теперішні досягнення, а найважніше: скріпити наші сили й енерґію для дальшої праці в користь нашої орґанізації. Та дальша праця, наша провідна ціль і мета — це придбання в Ювилейному Році 5,000 нових, головно молодих членів.

7. Головна канцелярія видасть українською й англійською мовою спеціяльні брошури для вжитку відділових урядників та членів. В тих брошурах будуть подані короткі промови, які повинні бути виголошувані з нагоди Ювилейних Свят. Коли якась громада не буде мати в себе окремого бесідника з головного уряду У. Н. Союза, чи з редакції „Свободи", то один з відділових урядників буде обовязаний відчитати з присланої брошури приготовану промову. Ті брошури будуть вислані з головної канцелярії на початку березня у відповідній скількости до кождого відділу. Крім промов, у тих брошурках будуть подані також інструкції для приєднування нових членів, короткий начерк кляс і родів обезпечень в У. Н. Союзі, інформації про „Першу лікарську поміч" та короткий календар на 1934 рік.

8. Кожний головний радний У. Н. Союза повинен бути активно заінтересований Ювилейними Обходами, які відбуватимуться в його окрузі. Він повинен бути присутним на таких Ювилейних Святах своєї округи, а зокрема тоді, коли в дотичній місцевости не буде присутним котрийсь з урядників головного екзекутивного комітету, або член редакції „Свободи".

9. Обходячи такі Ювилейні Свята, треба нам усім, членам і члѐницям, мати завсіди на увазі, що такі Ювилейні Обходи увінчаються успіхом тільки тоді, коли у висліді звербують якнайбільше число нових членів.

НАГОРОДИ.

10. Ювилейна Кампанія закінчиться признанням відповідних **Ювилейних Нагород,** якими будуть наділені поодинокі члени, а також поодинокі відділи. Висота тих нагород буде означена на наступному річному засіданню головного уряду У. Н. Союза, яке відбудеться в лютім ц. р., та буде тоді проголошена окремим звідомленням у „Свободі". Такі нагороди уділятиметься за кождого нового члена, який буде звербований на протязі цілого Ювилейного Року.

11. Вербуючи нових членів, треба звернути особливу увагу на те, щоби приєднувати до орґанізації головно молодих та здорових членів. Не треба втягати до орґанізації хорих і калік. У. Н. Союз рад би помогти кождому, але, будучи в першій мірі запомоговою орґанізацією, він не повинен і не може робити нічого такого, що є шкідливим для нього, а тимсамим для всього членства.

12. У звязку з тими нагородами, які У. Н. Союз признаватиме за приєднування нових членів, відділові секретарі будуть обовязані держати точний рекорд кожного нового члена, відповідно до цього, ким дотичний член буде звербований. А що в часі Ювилейної Кампанії назвища тих членів, які придбають найбільше число нових членів, будуть проголошені в „Свободі", то відділові секретарі повинні час від часу повідомляти головну канцелярію про тих активних членів та про висліди їх роботи.

Тому всі до праці! Хай з новим Ювилейним Роком клич У. Н. Союза „В лучности сила" не втихає, а рекорд нових членів хай перевищить усі дотеперішні.

ГОЛОВНИЙ ЕКЗЕКУТИВНИЙ КОМІТЕТ У. Н. СОЮЗА:

М. Мурашко, гол. предсідник
В. Малевич, заст. гол. предсідника
Д. Галичин, гол. рек. секретар
Р. Слободян, гол. фін. секретар-касієр
П. Маційовський, завідатель „Свободи".

НА БІЖУЧІ ТЕМИ.

НОВІ ЧАСИ — НОВІ ПИТАННЯ.

Коли Краєва Рада Безпеченства подає, що за чотири останні роки в Америці згинули 10,000 осіб більше в автомобілевих випадках, між упали по юнійнім боці в Горожанській Війні, то це гарна пригадка на вагу питання безпеченства на вулицях.

Безпеченство на вулиці це одно з найважніших питань заряду новочасного міста. Ще ми всі памятаємо часи, коли це питання не було таке важне, ні таке трудне. Нині треба вживати преріжних способів, урядових, громадянських, приватних, щоби зменшити лихо. Законодавці мусять придумувати відповідні закони. Адміністрації міст і стейтів мусять придумувати способи, як ці закони виконувати. Приватні орґанізації переводять спеціяльні виховничі кампанії серед старих і молодих, щоби щадити життя.

ЩО РОБИТИ З НЕМИНУЧИМИ ВИПАДКАМИ?

Великому числу випадків можна зопобігти. Певна їх частина всетаки останеться неминучою. Проти них ніщо не поможе. На них є тільки частинна зарада: не можна запобігти їм, але можна запобігти шкодам, які з таких випадків виходять.

Зарадою на шкоди є обезпечення. Проти шкоди для авта — обезпечення авта. Проти шкоди для осіб — обезпечення осіб.

ВИХОВНИЧА ДІЯЛЬНІСТЬ ЮНІЇ.

Юнія швачок почала кампанію за освіту своїх члениць. Для цеї роботи відкрито спеціяльний виховничий комітет. Школа має заповнити вільні від праці години пожиточною наукою. Наука не ведеться безпляново і доривочно; вона зібрана у відповідну систему: студентки можуть відбувати цілі курси науки.

Велику частину курсів присвячується розгляданню промислових питань. Дискутується передовсім умовини праці. Далі промислові кодекси. Потім політику уряду коло відбудови краю. Питання грошей. І т. д.

Видно, що робітники й робітниці відчувають, що їм не можна жити насліпо серед складних модерних умовин, а треба їм пізнати ближче нове громадське життя.

НОВЕ НА СТАРИЙ ЛАД.

Ця юнія не обмежує програми своєї діяльности до самого навчання. Заповідає вона цілу низку товариських забав для робітників і їх родин. Мають давати представлення та живі образи. Мають учитися співати хором. І таке інше.

Перед новочасними юніями існували орґанізації, звані ґільди або цехи. В них орґанізувалися майстри та їх робітники, які колиеь мали стати теж самостійними майстрами. У такій орґанізації товариська забава була важною точкою прогрми діяльности. Читаючи нині про товариські забави юній, виглядає, немовби юнії привертали старі, закинені ними звички.

Отже на один бік учаться чогось нового, на другий бік відгребують старе.

СТАРІ НЕ ПОПРАВНІ.

Та не всі хочуть учитися нового, хочби те нове було старим. Дехто в юнії не хоче розуміти того, що юнія може займатися чимось іншим крім страйку.

Ці завзяті юністи подібні до того старого Юрка, котрий, як лікар йому заборонив їсти мясо та казав живитися молоком, сказав: „Ні, пане доктор, я цього не можу зробити: волію вмерти як людина, ніж жити як теля".

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВИ.

ДЖАНСОН СИТІ, Н. Й.

На допомогу голодуючим утікачам з України.

За ініціятивою о. П. Білоня переведено збірку в українській православній парохії в Джансон Сити і зібрано $22.42, які переслано до дієцезальної канцелярії в. Филаделфії, а звідтам до Обєднання з призначенням на висилку збігцям, які втікають перед голодом з України до Румунії.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ.

М. Р., Ню Йорк, Н. Й. — Коли якого вірша, нам надісланого, не друкуємо, то видно, що є в нім недомагання щодо мови чи форми, чи одного й другого, які годі нам, що не є поетами, справити. За справлення чи поміщення не беремо ніякої заплати.

Елизабет, Н. Дж. — В дописі п. М. Костева, поміщенім у „Свободі" дня 8 січня, має бути, що гром. К. Пілат перепроваджував річні збори Клюбу, а уряд зістав вибраний той самий, що був у 1933 р., з предсідником гром. М. Ґаліновичем.

Т. С., Филаделфія, Па. — Допис дуже добрий, але ми не передруковуємо в щоденнику того, що було в тижневику. Хай хто інший напише інший допис, а в подібнім дусі.

МІТІНҐИ ВІДДІЛІВ У.Н.СОЮЗА

БРОНКС, Н. Й. Звичайні збори відділу 298 відбудуться в четвер, 18. січня, в годині 8-мій ввечір, в гали під ч. 1274 Фов Евеня, перший поверх. Присутність усіх члениць і членів Тов. „Любов" обовязкова. — Мих. Федосик, предс.

КАРТЕРЕТ, Н. ДЖ. Бр. св. Арх. Михаїла, від. 209, повідомляє всіх своїх членів, що місячний мітінґ відбудеться в четвер, 18. січня, в годині 7-мій ввечір, в гали церковній. Проситься всіх членів прибути на цей мітінґ, бо є важні справи до полагодження. Напоминається довгуючих членів, щоби старались вирівнати свої довги, бо в противнім разі будуть суспендовані. На річнім мітінґу вибрано уряд на 1934 рік як слідує: Й. Гінда, предс.; М. Вадяк, заст.; І. Лукашкевич, секр.; В. Сарафінович, заст.; С. Ярощак, кас.; Й. Бобенчак, заст.; Ю. Войнаровський і С. Кельман, контрольори; М. Вихованюк і Й. Голуб, дозирателі хорих; І. Коцаба, хоруннжий; С. Скоципець, дверник. Слідуючі мітінґи будуть відбуватись в першу неділю в місяци. — Й. Гінда, предс.; С. Ярощак, кас.; І. Лукашкевич, секр.

ПЛЕЙНС, ПА. Бр. св. Андрея, від. 48, повідомляє, що звичайний мітінґ відбудеться в неділю, 21 січня, в годині 2-ій пополудни, в гали М. Негребецького, 84 Норт Рівер ул. Є недокінчені справи з минувшого мітінґу. Проситься всіх членів прибути на мітінґ. — Ст. Карбовничак, предс.; Й. Кривий, секр.

МІЛВІЛ, Н. ДЖ. Тов. Запорозька Січ, від. 347, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 21 січня, в годині 2-ій пополудни, в гали де звичайно. Проситься всіх членів явитись на цей мітінґ, бо є справи до полагодження. На річнім мітінґу вибрано уряд на 1934 рік як слідує: Іван Гатала, предс.; Іван Глосницький, заст.; Гр. Тимчій, секр.; В. Патен, заст.; Ст. Патен, кас.; М. Патен, заст.; Панько Чопик, Павло Старжевський і В. Горинь, контр. комісія; В. Цирковний, Параскевія Глосницька і Татіянна Патен, надз. хорих; Юрій Прохович, дверник. — Ів. Гатала, предс.; Ст. Мусій, кас.; Гр. Тимчій, секр., 213 N. Laurel St., Bridgeton, N. J.

КАНЗАС СИТІ, КАНЗ. Відділ 323 повідомляє місцевих і позамісцевих членів, що звичайні збори відбудуться в неділю, 21-го січня, в годині 2-гій пополудни, під ч. 38 Савт 5-та ул. Проситься членів прибути на збори, бо є важні справи до полагодження. — Василь Феденишин, пр.; Петро Ярема, кас.; Дмитро Кархут, секр.

ЗІҐЛЕР, ІЛЛ. Бр. св. Івана Хрестителя, від. 377, повідомляє своїх членів, що мітінґ відбудеться в неділю, 21 січня, в годині 1.30 пополудни, в Мих. Алексяка, 6 Орчард ул. Урядники на 1934 рік є: Яким Миґелич, предс.; Семен Гнатишак, кас.; Мих. Гр. Алексяк, рек. секр. Мітінґи мають відбуватись в 3-ту неділю по 1-шім кождого місяця. — Я. Миґелич, предс.; С. Гнатишак, кас.; М. Гр., рек. секр.

ЖАРТИ.

Гість купує штани. Питається продавця: — А чи то дійсно чиста вовна?

Продавець: — Буду щирий: ґудзики ні!

— Знаєш, Сидір телефонував мені, що подорозі додому напали на нього бандити та забрали йому портфель із грішми.

— Йой! А його не вбили?

— Того мені не сказав. Зараз спитаюся його.

Хлопчик пішов на Маланки з батьком до каварні. Як стала бити опівночі дванацята година, погасли всі світла. В темряві хтось ударив хлопця поза вуха. Як що світло знову засвітилося, спитався хлопець вейтера:

— Прошу вас, хто мені тамтого року дав поза вуха?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

НЮАРК, Н. ДЖ.

Перший концерт Гайворонського.

„Ліпше пізно, як ніколи" — кажуть наші люди. Отже, хоч і спізнено, треба, щоби загал наш довідався, як випав перший концерт із тої серії концертів творів Гайворонського, котру заповіли спільно українські хори з Нюарку, Джерзи Сіти, Ню Йорку, Йонкерсу, Бруклина, Бейону й Елізабету. Отся серія концертів Гайворонського замітна через особу композитора, задля котрого творчости отсі концерти уладжуються, а друге через те, що вони представляють замітний артистичний почин з боку згаданих уже хорів та їх керманичів-дириґентів.

Гайворонський, безперечно, один з найвидніших споміж жиючих українських композиторів, а його твори безсумнівно найпопулярніші з усеї української музичної творчости за останні два десятиліття. Цілю концертів є ще більше спопуляризувати його мельодійну музику через видання ще недрукованих композицій. А їх є далеко більше, як звичайно думається. Плодючість Гайворонського є незвичайна. Видання його творчости друком познайомить наш загал з ріжними сторонами його музичного таланту. Признання з боку любителів мистецтва та нашого загалу не все було щастям українських мистців. Гайворонський щасливіший під цим оглядом від неодного зі своїх попередників. А може й українська суспільність поступила наперед та навчилася цінити мистецтво і мистців. Треба отже лиш радіти з отсих концертів Гайворонського. Вони є прегарним проявом культурности та вдячности. А це доказ, що не стоїмо на місці.

Спільний почин згаданих хорів це також замітна поява сама по собі. Звичайно у нас уладжується концерти, щоби відсвяткувати якусь важну національну подію. Значить: концерт не є цілю сам у собі, а лиш декоративним засобом до іншої цілі, звичайно національно-ідеольоґічної цілі. Одначе в тім випадку маємо до діла з концертами для самої музики, для самого мистецтва. І це є поступ. Ми настільки виховали вже музично наш загал, що наша публика прийде на концерт чи на оперу, і буде слухати їх із захопленням яких три години, хоч там нема ніякої безпосередньої політичної чи іншої цілі, а лише чисто мистецьке захоплення. І це доказ, що поступаємо.

Та треба сказати дещо про перший концерт творчости Гайворонського, що відбувся дня 10. грудня м. р. в Нюарку, Н. Дж., під кермою професора Т. Каськова, що дириґував згаданими вище обєднаними хорами, при співучасти жіночого хору панни Марії Ґели з Джерзи Сіті і панни Марії Ґели, як солістки, віолінїстки панни Любки Каськівної, тенора-соліста п. Павла Яцка з Йонкерс, солістів пп. М. Фатюка і Г. Шустикевича та пяністок-акомпаніяторок пп. М. Шумейкової і Рози Вандзіляківної. Промову про значінння творчости М. Гайворонського сказав тепло та популярно д-р Л. Цеґельський.

Програма концерту складалась головно з творів Гайворонського. На 16 музичних продукцій було 11 творів Гайворонського. Співано його стрілецькі пісні, його композиції до тем Олеся, Франка чи Чарнецького, його патріотичні пісні, його обробітки народніх пісень (дуже характеристичні!) та грано (панна Любка Каськів) його сонатіну і серенаду на скрипку. Позатим були ще по одній композиції Волошина, Нижанковського, Лисенка, Кошиця та Віликовського.

Великий хор з 300 осіб спивався незвичайно гарно. Хоч ще деякі учасники дещо несміло долучували свій голос до загалу хору, але як цілість хор співав сміло, певно, зіспівано, гармонійно та з виразом. Дириґент п. Каськів — видно — панував над хором і вів його з бравурою. А хор, певний себе та з довірям до особи дириґента, ішов за цим проводом з відданням. Особливо гарно випав „Коваль". Отже обєднані хори збирали заслужені оплески, а з хорами і п. Каськів, дириґент.

Жіночий хор і панна М. Ґела вивязалися дуже гарно зі свого завдання, співаючи Гайворонського „Военну ідиллю" та „Ми любим Рідний Край". Панна Ґила, як солістка, була при дуже добрім голосі та співала зі справжнім чуттям.

Скрипкові композиції Гайворонського належать до його перлин. А виконала їх панна Любка Каськів з такою мягкістю, ніжністю та експресією, що сам композитор любувався у цім відданню своїх мельодійних творів. І публика оцінила як слід і композиції і віолінїстку та оплескувала панну Каськівну з одушевленням, викликуючи її раз пораз на естраду.

У п. Яцка (з Йонкерсу), що співав чотири сольові тенорові композиції, є великий голосовий матеріял і є очевидна школа. Це гарний концертовий соліст. В інтересі його голосу порадно п. Яцкови не брати форсових композицій до співання. Публика теж оплескувала його з симпатією. Супровід на пяні вела пані Марія Шумейкова з дійсним знанням та вмілістю. Акомпанювання, це штука сама в собі, коли вона така вміла, як у пані Шумейкової. Панови Яцкови супроводила влучно на пяні нанна Вандзіляк з Йонкерсу.

На закінчення концерту зроблено присутному на концерті композиторови, професорови Гайворонському, дуже теплу та симпатичну овацію. Перед зібраним на естраді хором виступив дириґент п. Каськів і промовив до композитора коротенько, а з серцем, просячи його вийти на естраду. Появу п. Гайворонського повитала публика довготревалими оплесками й окликами „Слава!" Одна з панночок хору вручила йому китицю цвітів. Хор крикнув тричі як з одних грудей „Слава! Слава! Слава!" Заклопотаний та зворушений глибокою овацією композитор лише кланявся, не можучи добути слова. А саля аж дріжала від грому оплесків. Гимном „Ще не вмерла" закінчено цей прегарний вечір Гайворонського.

Найближчий черговий концерт буде в Байоні дня 28 січня 1934 року.

На закінчення слід навести тут письмо, яке наспіло на згаданий концерв з Когус, Н. Й., яке звучить:

Когус, Н. Й., 7 грудня 1933.

Впов. Пане Каськів!

З нагоди першого концерту, який відбудеться у Вашій місцевости дня 10 грудня ц. р., а з якого дохід призначений на таке гарне діло, як видання творів нашого творця народньої пісні, професора М. О. Гайворонського, наш комітет засилає Вам, п. Каськів, і Вашому Хорови і Комітетови найкращі желання. Віримо, що в короткім часі збереться таку суму, що вистарчить на видання всіх творів професора, і це буде подяка і нагорода нашому Михасеви за його 10-літню працю.

Желаємо всього найкращого і остаємося з пошаною.

За Комітет:

о. І. Шуховський, предс.,
Данило Зальопаний, секр.

С. М.

ВСЕ ЙДЕ І МИНАЄ.

Ой сяду я на камені, на ґорі,
Занурюся в літа давні, молоді:
Ой, стільки літ було,
Мов сон проминули,
Лишилися лиш спомини сумні.

Осталася судьба лиха, тасама,
Що йде з мною, товаришить все одна.
Вона все лукава,
Мені не сприяла,
Не дала мені щасливого дня.

Осталися пісні тужні сірих днів:
Журби, туги, біди, нудьги і жалів.
Вже старість зближаєсь,
Хребет вниз вгинаєсь,
Надій німих звенить лиш десь тихий спів.

Ой, гляну я на дуб старий угору:
Всихає він, мінить листя і кору.
Оттак ми всі йдемо
І геть проминемо,
Не буде вже повороту тут в пору.

Все йде, летить, старіється і паде,
За ним нове життя буйне тут іде...
Все йде і минаєсь,
Лиш вічність лишаєсь,
Що була тут й віки буде — все буде!

Radio

ПРОГРАМА СУРМИ НА РАДІО ВІДНОВЛЕНА.

Українське підприємство Сурма підписало контракт на українську програму зі стацією W.I.N.S. 1180 k. Програма буде відбуватися кождої неділі від 8.30 до 9.30 рано почавши від 21. січня 1934, як і попередно. Грати буде Сокільська Орхестра в повнім складі, як рівнож буде продовження „Василь і Маруся".

Стація W.I.N.S. є власністю Р. Герста, найбільшого видавця американських часописів і магазинів. Заряд стації зґодився подавати у своїх видавництвах в Ню Йорку і околиці про українську програму, як рівнож новинки про українську музику і спів. Це власне заставило підприємство Сурму змінити стацію. 13

Знаєте, ця Канарчучка обійшлася зі мною дуже нечемно!

А щож ви на те?

— Я затиснула зуби тай нічого не відповіла.

— Як то добре, що ви бодай мали зуби при собі!

—o—

Пані (до прошака): — Чому не працюєте, коли виголодні?

Прошак: — Я пробував, та як працюю, то мені голод ще більше доскулює.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН І ЛЮДОЇДИ.

(26)

Зібравши все своє майно, Тарзан сховав його разом з останками серни в сховок на дереві, а потім поміг хлопцеви вдертися на дерево коло себе. Хлопчина поволі вже починав почуватися на дереві, як вдома, але, на думку Тарзана, він ще був досить безрадний. Їм не треба було ждати довго, щоби побачити, як одна жінка зі страшного племени йшла стежкою. Кілька кроків за нею йшла друга, а далі ще одна.

Жінки Алалів мандрували так купою дуже рідко, бо звичайно вони жили одинцем. Лище виїмково вони вибиралися на полювання разом, головно коли полювали на якого небезпечного звіра; або коли їм не вдалося роздобути досить мужчин, вони лучилися разом, щоби грабити яке сусіднє племя. Три жінки перейшли якраз під деревом, на якому сиділи Тарзан і хлопчина.

Вони кидали очима на всі боки та потрясали шкірою, щоби зігнати мухи, які їх присідали. Тарзан і хлопчина стояли на дереві, не ворухаючись, як три жінки перейшли попід ними. Як лише три жінки пропали з виду, Тарзан і хлопець наслухували якийсь час, а потім вернулися до своєї роботи. Тарзан сам із себе сміявся: він, Тарзан з малп, володар джунґлів, ховається перед трома жінками.

—o—

Але які то були жінки! Він знав іще дуже мало про них та про їх звичаї. Але те, що він знав, вистарчало, щоби його переконати, що вони дорівнювали небезпечністю всяким іншим ворогам, яких він знав. Як довго він був неузброєний, так довго він не міг ставити опору їм, що так добре володіли своїми палками і так влучно кидали своїм камінням. Минали дні: Тарзан і його німий товариш удосконалювали свою зброю, щоби добувати лекше поживи. Хлопчина робив усе механічно, йдучи сліпо за вказівками свого вчителя, поки не прийшов час, коли Тарзан і Алал могли полювати разом.